

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 18.12.2007
СОМ(2007) 808 окончателен

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

ФИНАНСОВО ОБРАЗОВАНИЕ

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

ФИНАНСОВО ОБРАЗОВАНИЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Финансовото образование дава възможност на хората да разбират по-добре финансовите продукти и концепции и да развиват умения, необходими за разширяване на финансовата им култура, т.е. да си дават сметка за съществуващите финансови рискове и благоприятни възможности и да вземат осмислени решения при избор на финансова услуга. Това е процес, продължаващ през целия живот. Финансовото образование е допълнение към мерките, имащи за цел да се гарантира предоставянето на подходяща информация, защита и съвет на потребителите¹. Тези политики в своята цялост способстват за повишаване на способността на потребителя да вземе най-доброто решение при определена финансова ситуация.

Многобройни международни изследвания показват като цяло ниско ниво на култура на потребителите в областта на финансите и основите на икономиката. В същото време все повече нараства значението на финансовото образование на гражданите, доколкото иновациите и глобализацията увеличават разнообразието и сложността на предлаганите финансови услуги. Настоящите затруднения на пазара на ипотечни кредити за рискови заематели в САЩ, където много потребители са теглили ипотечни заеми, надхвърлящи възможностите им, до известна степен поради недостатъчно разбиране на характеристиките на продукта, свидетелстват за мащаба на проблема. Държавите-членки следва да играят централна роля, но ЕС може да ги подпомага.

Значението на доброто финансово образование е признато на глобално равнище и на равнището на ЕС, в това число в Бялата книга за финансовите услуги (2005—2010 г.)², Зелената книга за финансовите услуги на дребно от май 2007 г.³, както и в решението на Европейския парламент за финансовите услуги⁴, прието през юли 2007 г. Въпросът за финансовото образование бе повдигнат също така в заключенията на Съвета ECOFIN от 8 май 2007 г., в които Съветът приканва държавите-членки „да увеличат значително усилията си за повишаване осведомеността на домакинствата за осъзнаване на необходимостта да получават подходяща информация и образование, съвместно със съответните отговорности и инициативи на самия финансов сектор, така че да се

---

¹ Информираността и защитата на потребителите са в центъра на законодателството на ЕС в областта на финансовите услуги. Примерите включват директивата относно пазарите на финансови инструменти, с нейните разпоредби за защита на инвеститорите на дребно; настоящото преразглеждане на директивите за ПКИПЦК, включително опростения проспект; директивите, отнасящи се до потребителския кредит, дистанционната продажба на финансови услуги и застрахователните посредници, както и предложенията, залегнали в Бялата книга за ипотечния кредит, чиято цел е да дадат възможност на потребителя да вземе правилно решение при закупуването на финансов продукт. Комисията възнамерява да направи междусекторно проучване през 2008 година за това, доколко подходящи и последователни са изискванията по отношение на информацията в законодателството на ЕС във връзка с финансовите услуги, като то се преразглежда също така и при оценяването на съответните специфични правила.

² COM(2005) 629.

³ COM(2007) 226.

⁴ P6_TA-PROV(2007)0338/A6-0248/2007.

подобри подготовката на домакинствата, като в същото време се поддържа адекватна защита на инвеститорите.

В доклада си за единния пазар за Европа на 21-ви век⁵, Комисията представя финансовото образование като съществен елемент от своите усилия да гарантира, че единният пазар може да донесе преки ползи на гражданите на Европа, по-специално като им помага да придобият умения, позволяващи им не само да избират най-добрата финансова услуга, било в тяхната собствена държава-членка, било зад граница, но също така да разбират някои основни понятия, свързани с личните им финанси.

Целта на това съобщение е да се помогне на заинтересованите страни да разработят програми за финансово обучение като

- се способства да се осъзнае необходимостта от борба с ниската финансова култура;
- се насърчава и развива предоставянето на висококвалифицирано финансово образование в рамките на ЕС, в това число обмен на най-добри практики;
- се разработват някои практически инструменти за постигане на тези цели.

2. НАРАСТВАЩОТО ЗНАЧЕНИЕ НА ФИНАНСОВОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Секторът на финансовите услуги се развива бързо. Иновациите и глобализацията позволяват индивидуален достъп до все повече продукти и услуги, създадени с цел да се отговори на голямото разнообразие от потребности и ситуации. Технологичният прогрес, новите електронни канали за доставка и интеграцията на финансовите пазари увеличиха разнообразието от финансови услуги и начините на тяхното предлагане. Но за много граждани тези продукти са сложни по своята същност и те трудно могат да преценят бъдещите резултати от тях. Информационните асиметрии остават значителни: дори сравнително прост финансов продукт може да изглежда доста сложен за среднестатистическия гражданин със слабо финансово образование или без финансово образование. Резултатите от последните изследвания показват мащаба на проблемите, с които се срещат потребителите.

- **Хората смятат финансовата материя за трудноразбираема:** Все повече хора признават, че им липсват някои основни умения, за да разберат и да се справят с финансовите въпроси. Това може да доведе до значителни последици по отношение на способността им да преговарят с доставчици на услуги и да получат от тях възможно най-доброто предложение. Едно унгарско изследване разкрива, че потребителите не са запознати с някои основни финансови понятия; 70 % от запитаните не са разбирали значението на „инфлация“⁶. Изследване, проведено във Франция, Испания и Италия също показва, че голяма част от хората с ниски доходи не обръщат внимание на различията в цените и условията, предлагани от различните финансови институции, и не са в състояние да ги сравнят⁷.

---

⁵ COM(2007) 724, SEC(2007) 1520.

⁶ Gecser, Как да научим в 8 стъпки младите унгарци да използват разумно парите си, Financial Capability Conference, Brussels, 28 март 2007 г.

⁷ Nieri, Access to Credit: the Difficulties of Households, New Frontiers in Banking Services: Emerging Needs and Tailored Products for Untapped Markets, Springer Verlag: Берлин, 2006 г.

- **Хората често надценяват знанията си в областта на финансовите услуги.** Потребителите биха проявили интерес и склонност към финансовото образование само ако си дадат сметка, че то им е нужно. Следователно първата стъпка се състои в това, да се привлече вниманието на хората, които „не знаят, че не знаят“ финансовата материя. Запитаните лица при проведените в САЩ изследвания са изразили увереност, че притежават необходимата финансова култура, но отговорите им сочат ограничена компетентност в областта⁸. При изследване в Австралия е установено, че две трети от запитаните смятат себе си за финансово грамотни, но само около една четвърт от тях разбират понятието „сложна лихва“⁹.
- **Много хора не успяват да планират бъдещето си или да изберат продукти, отговарящи на нуждите им.** Това означава, че за тях вероятността да задлъжнеят и да срещнат трудности при промяна в личния статус (например при загуба на близък, раздяла или безработица) е много по-голяма. За тях е по-трудно също така да си осигурят задоволителен стандарт на живот при пенсиониране. Изследване в Обединеното кралство показва, че на всички нива на доходите, много хора не планират бъдещето си и 70 % не разполагат със средства за покриване на неочакван спад в доходите¹⁰.

Все пак, потребителите имат желание да придобият финансови познания. Въпреки обстоятелствата доказателства за ниското ниво на финансовото образование, потребителите все по-ясно осъзнават, че финансовата култура ще придобива все по-голямо значение за тях и техните семейства. Проучване, организирано от VISA разкрива, че родителите поставят изграждането на добри лични финансови умения на второ място след личната сигурност¹¹.

3. ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛНИ ПРЕДИМСТВА ОТ ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ФИНАНСОВО ОБРАЗОВАНИЕ

Предоставянето на подходящо ниво на финансово образование на гражданите на всички етапи от живота им може да е от полза за всички възрастови групи и лица с различни нива на доходите. Но то е от полза също така за икономиката и цялото общество. Естествено, финансовото образование следва да бъде разглеждано като допълнение към адекватната защита на потребителите и към отговорното поведение на доставчиците на финансови услуги. То не може в никакъв случай да бъде разглеждано като единствено решение на проблема свързан с информационната асиметрия между потребители и доставчици.

⁸ Mandell, Изследване върху знанията на учениците от гимназиалния курс за личните финанси, The Jumpstart Coalition for Personal Financial Literacy, 2004 г..

⁹ ANZ Banking Group, ANZ Изследване върху финансовата култура в Австралия, 2003 г..

¹⁰ Financial Services Authority, Financial Capability in the UK: Establishing a Baseline, 2006 г..

¹¹ The Jumpstart Coalition for Personal Financial Literacy, Making the case for financial literacy, 2007 г.

3.1. Ползи за отделните хора, обществото и икономиката

Ползи за отделните хора

Финансовото образование може да помогне на децата да разберат стойността на парите и да ги научи да управляват бюджета си и да спестяват. То може да създаде у студентите и младите хора важни умения за независим живот, например при управление и изплащане на студентски заеми. Може да помогне на възрастните при планиране на важни събития като закупуването на жилище или при очакване на дете. То може да помогне на гражданите да си осигурят финансови средства за непредвидени ситуации, да инвестират мъдро и да спестяват за пенсионирането си. Може да помогне на хората да избегнат капаните на финансовите измами. Финансово грамотните хора правят по-добър избор на финансови услуги за личните си нужди и са по-склонни да вземат под внимание регулаторните предупреждения относно риска. По-малко вероятно е да закупят продукти, от които не се нуждаят, да се обвържат с продукти, които не разбират или да поемат рискове, които могат да ги вълнат във финансови затруднения.

Ползи за обществото

Ефектът от финансовото обучение се разпростира вълнообразно и надхвърля конкретните хора, носейки полза за цялото общество. То може да помогне и за решаване на проблемите, свързани с финансовото изключване: тези, които вече са придобили финансово образование под каквато и да е форма, са по-склонни да се обърнат към установени финансови институции отколкото към по-скъпо струващи и по-рискови малко известни доставчици на услуги или лихвари. То може да насърчи гражданите, дори тези с ниски доходи, да планират доходите си и да спестяват известна част от тях. То може да спомогне и за развитието на умения за подготовката на утрешните финансиста.

Ползи за икономиката

Финансовото образование може да способства за финансова стабилност, помагайки на потребителите да изберат подходящи продукти и услуги, което води до по-ниски лихви при просрочие, например за заеми и ипотечи, както и до диверсифицирани и затова по-сигурни спестявания и инвестиции. Това може да способства за предотвратяване или поне за намаляване на ситуацията като тази с американския пазар на ипотечни кредити за рискови заематели през 2007 г. с по-широко отражение върху глобалните финансови пазари. Финансово образованите граждани, способни да изберат по-добри, по-евтини и по-подходящи продукти и услуги, способстват за увеличаване на ефективността на финансовия сектор и повишаване на икономическото благосъстояние чрез засилване на конкуренцията, насърчаване на иновациите и повишаване на качеството и разнообразието. Граждани, придобили увереност при инвестирането могат да осигурят допълнителна ликвидност на капиталовите пазари, което да бъде използвано впоследствие за финансиране на малки предприятия в ЕС, представляващи ключов елемент на икономическия растеж и заетостта. Добре структурираните и финансово грамотни организации на потребителите могат да играят също така ролята на политически противовес в процеса на подготовка на нормативната уредба, намалявайки по този начин възможността от попадането на правните норми в зависимост от финансовия сектор. Следователно съществува потенциал за значителен постепен ефект от финансовото образование върху цялата икономика.

Финансовото образование може да даде възможност на потребителите да изберат най-подходящия за потребностите им продукт, независимо от местоположението на доставчика на финансовите услуги и по такъв начин да се възползват от възможностите, предлагани от единния пазар. И обратното, нарасналата финансова грамотност и желанието на потребителя да избира доставчика си може да направи по-привлекателно за доставчиците на финансови услуги навлизането на нови пазари в други държави-членки, увеличавайки трансграничната дейност.

3.2. Предоставянето на финансово образование в Европейския съюз

Две неотдавнашни широкообхватни проучвания, финансирани от Европейската комисия¹² дават обща представа за различните инициативи в държавите-членки, отнасящи се до финансовото образование в ЕС:

- Финансово образование се предоставя от широк кръг субекти, вариращи от органи за финансов надзор до агенции за ограмотяване на възрастни, организации за консултации по дългове, социални работници, федерации на финансовия сектор, организации за микрофинансиране, представители на потребителите, образователните органи, индивидуални финансови дружества, жилищни служби и други. Националните власти (министерства, служби за финансов надзор, централни банки и т.н.) са двигателите на програмите в 11 държави членки.
- В някои държави-членки на ЕС, като Обединеното кралство, Германия, Австрия, Нидерландия и Италия, на предоставянето на финансово образование се гледа особено сериозно. В много други държави, като Гърция, България и Латвия, дейността в тази област е слаба или несъществуваща.
- Най-често срещаната тема във финансовите програми е свързана с „основите на използването на парите“, като например как да използваме банкова сметка. Следват теми, свързани с умения за управление на личния бюджет, в това число кредитите и дълга. Въпросите, свързани с инвестирането, спестяването и пенсионирането, застрахователното управление и риска са по-малко застъпени, което означава, че на тези области би могло да се обърне по-голямо внимание в бъдеще.

Програмите са равномерно разпределени между целевите групи, едни от тях са предназначени за деца и младежи, други – за възрастни. Само няколко програми изглеждат предназначени за по-специфични групи, например лица в предпензионна възраст, жени, етнически малцинства или лица с ниски доходи.

---

¹² Observatoire du Crédit et de l'Endettement et al, FES - Better access to financial services and financial education (2007), Report of the survey on Financial Education, април 2007 г. и Evers & Jung, Survey on Financial Literacy Schemes in the EU27, ноември 2007 г.

3.3. Оценяване на положителния ефект от инициативите за финансово образование

Като се вземе предвид факта, че промените в поведението се проявяват едва в дългосрочен аспект, оценките на ползите от програмите за финансово образование са все още малко. Данните, с които се разполага, като обем на потребителския кредит, брой на непогасените дългове, потребителски жалби и промени в социалните разходи за медиация по дългове, са от ограничена полза за установяване на това, дали инициативите за финансово образование са спомогнали пряко за тези поведенчески промени. Трудно е да се направи разграничение между влиянието на дадена програма за финансово образование и влиянието на други, по-общ икономически фактори, като ниво на заетост, нарастване на заплатите, финансови иновации и т.н., както и личните обстоятелства и общия контекст, които оказват влияние върху поведението на лицето.

Следователно оценяването се съсредоточава предимно върху участието в програми за индивидуално финансово образование. То използва критерии като: нарастване броя на участниците, заявени публикации, брой посещения на интернет страници, отразяване в пресата, получени запитвания и т.н. Един от ефикасните инструменти, използвани от някои доставчици на финансово образование, включително държавите-членки, за оценяване на ползите са изследвания върху постоянен панел. Те дават представа за моментното ниво на финансова грамотност на населението, могат да помогнат за определяне на приоритетите и да улеснят проследяването на развитието на процеса във времето.

Бяха направени също така много опити за разглеждане на поведенческите промени, които могат да произтекат от финансовото образование.

- Оценката на програма за финансово образование на работното място в Обединеното кралство показва, че 82 % от участниците, в резултат на участието си в семинарите, възнамеряват да предприемат някаква мярка (като участие в схема за доброволно допълнително пенсионно осигуряване или погасяване на дългове); при повторното запитване 3 месеца по-късно се установява, че 60 % от участниците вече са осъществили намеренията си¹³.
- Изследвания в САЩ показват, че семинарите относно пенсионното осигуряване са свързани с по-висока посещаемост и по-голямо участие в схеми за доброволно допълнително пенсионно осигуряване¹⁴. Друго изследване показва, че семинарите могат да окажат влияние и върху нарастването на нетната стойност на активите, от една страна, и благосъстоянието в по-широкия смисъл на думата, от друга страна¹⁵.

---

¹³ Dredge, Презентация „Financial Capability in the workplace“, Конференция за финансовия капацитет, Брюксел, 28 март 2007 г.

¹⁴ Bayer, Bernheim, Scholz, „The effects of financial education in the workplace: evidence from a survey of employers“, юни 1996 г.

¹⁵ Lusardi, Saving and the effectiveness of Financial Education, Pension Research Council Working Paper 2003-14, Pension Research Council, 2003 г.

- Изследвания по отношение на ефекта от консултации преди закупуване на собствено жилище от кредитополучатели с ниски доходи в САЩ разкриват, че потенциалните кредитополучатели, получили такива консултации преди закупуването, имат ниво на просрочване на задълженията, по-ниско със средно 13 %¹⁶.

Тези примери показват положителния ефект върху поведението в резултат на участието в програми за финансово образование. Комисията възнамерява да съдейства за разпространяването на направените до момента изследвания и оценки.

4. КОНТЕКСТ НА ДЕЙСТВИЯТА НА РАВНИЩЕ ЕС

При пълно зачитане на компетенциите на държавите-членки при предоставянето на образование, ЕС разви редица дейности в сферата на финансовото образование, и може да играе подкрепяща роля по отношение на заинтересованите страни. Още повече, че съгласно член 153 от Договора, Общността съдейства за развитие на правото на информация и образование на потребителите с цел закрилата на техните интереси и приема мерки, които подкрепят, допълват и следят политиката, осъществявана от държавите-членки в тази област. Финансовото образование може също така да способства за развитието на единния пазар на финансови услуги, предоставяйки възможност на гражданите да изберат финансовата услуга, която най-пълно съответства на потребностите им, независимо от местонахождението на доставчика. В този контекст ЕС може да окаже необходимото съдействие на равнище на Общността.

Комисията вече предприе някои първоначални стъпки по отношение на финансовото образование. Бе създадена интернет страница Dolceta¹⁷, предлагаща потребителско образование за възрастни. Тази страница, преведена на всички езици на Общността и адаптирана към специфичните за всеки национален пазар характерни черти, бе изготвена първоначално за институциите, предоставящи образование за възрастни. Един от модулите на тази страница е посветен на финансовите услуги и разглежда теми като управление на семейния бюджет, потребителски и жилищни кредити, платежни средства и инвестиции.

Друга инициатива е „Дневникът на Европа“¹⁸ — книжка, разпространена сред учениците от средните училища за да ги информира за правата им като потребители. Тя съдържа раздел за парите и дълга, в който се обяснява как функционират финансовите институции и продукти и се отправя ранно предупреждение за опасностите, които крие сключването на прекомерно големи заеми.

През март 2007 г., Комисията организира конференция на тема „Нарастване на финансовите възможности“, за да обърне внимание на значението на предоставянето на висококвалифицирано финансово образование и предлага форум за обмен на най-добрите практики¹⁹.

¹⁶ Hirad, Zorn, Empirical Evidence of the effectiveness of pre-purchase homeownership counselling, май 2001 г.

¹⁷ Development of On-Line Consumer Education Tools for Adults, www.dolceta.eu

¹⁸ http://ec.europa.eu/consumers/cons_info/consumer_diary_en.htm

¹⁹ Резюме на конференцията и направените презентации са на разположение на: http://ec.europa.eu/internal_market/finances/actionplan/index_en.htm

В Зелената книга за финансовите услуги на дребно²⁰ се посочва, че може да се направи повече за насърчаване на финансовото образование. Това мнение бе подкрепено от преобладаващото мнозинство от участниците в консултацията. Много от тях изразиха становището, че образованието трябва да остане част от националните компетенции и предложиха Комисията да играе роля при събирането и разпространението на информация за най-добрите практики и за установяването на необвързващи принципи за подпомагане на предоставящите финансово образование. За други, ползите от финансовото образование ще се проявят едва в дългосрочен план. Те смятат, че не трябва да се изпускат от внимание строгите разпоредби за защита на потребителите в законодателната уредба на финансовите услуги.

5. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ВИСОКОКАЧЕСТВЕНИ ПРОГРАМИ ЗА ФИНАНСОВО ОБРАЗОВАНИЕ

Като се базира на своя преглед на прилаганите в ЕС програми за финансово образование, Комисията смята, че е полезно да се определят някои принципи, които биха помогнали на публичните власти, доставчиците на финансови услуги, организациите на потребителите, работодателите и другите заинтересовани страни в техните усилия за стартиране и осъществяване на програми за финансово образование²¹. При тези принципи се отчита разнообразието на подходите и съществуващите методи за развитие на ефикасна стратегия за финансово образование.

Принцип 1: Финансовото образование трябва да се предоставя и разпространява на всички етапи от живота на постоянна основа.

Финансовото образование трябва да се осигури, за да се посрещнат финансовите предизвикателства, свързани с реални събития в живота на гражданите, от младостта до пенсионната възраст. Програмите трябва да се адаптират за нуждите на финансовото състояние на гражданите и тяхното ниво на разбиране на финансовата материя.

Принцип 2: Програмите за финансово образование трябва да са внимателно насочени към определени потребности на гражданите. За да се постигне тази цел, трябва да се направят предварителни изследвания за сегашното състояние на финансовата култура на гражданите, за да се определят въпросите, които трябва да бъдат разгледани на първо място. Програмите трябва да бъдат достъпни лесно и в подходящо време.

Финансовото образование трябва да отговаря на определени специфични потребности: за лица, които започват работа за първи път, безработни, двойки, планиращи да създадат семейство, младежи, лица с просрочени дългове и т.н. Важно е да се гарантира, че програмата се предлага по разбираем начин и във формат, позволяващ консултация или достъп в зависимост от нуждите на заинтересованото лице.

---

²⁰ COM(2007) 226.

²¹ Основните насоки съответстват на принципите и добри практики за финансово образование и информираност на ОИСР от 2005 г., приети от всички членове на ОИСР, в това число и много държави-членки на ЕС (документът е на разположение на следния интернет адрес: <http://www.oecd.org/dataoecd/7/17/35108560.pdf>).

Работодателите трябва да обмислят по какъв начин финансовото образование може да бъде предоставяно на работното място, може би и съвместно с информация за схеми за доброволно допълнително пенсионно осигуряване.

Принцип 3: Потребителите трябва да получат икономическо и финансово образование колкото се може по-рано, като се започне в училище. Националните власти трябва да предвидят включването на финансовото образование като задължителна част от учебно-образователните програми.

От съществено значение е основни икономически и финансови познания да се придобият още в началното и основното училище. Комисията вече е публикувала препоръка относно ключовите компетенции за обучение през целия живот (2006/962/ЕО), в която се подкрепя развитието на умения, като способността да се прилага математическо мислене към ежедневни ситуации, най-общо разбиране на функционирането на икономиката и способността да се планира и управлява собствения живот. В този контекст, националните и регионални образователни органи трябва да обмислят по какъв начин икономическото и финансово образование би могло да бъде включено в учебните програми.

Принцип 4: Програмите за финансово образование трябва да включват общи инструменти за повишаване обществената информираност по отношение на необходимостта от разбиране на финансовите проблеми и рискове.

Потребителите не винаги си дават сметка за своето неразбиране на финансовите проблеми и рискове, а за да проявят интерес по отношение на обучение по тези въпроси, те трябва да съзнават, че им липсва финансова култура. Инструменти като въпросници за самооценка и рекламни кампании за необходимостта от финансови познания могат да помогнат за повишаване на обществената информираност. Целевите групи впоследствие могат да бъдат ориентирани към определени материали за финансово образование.

Принцип 5: Финансовото образование, предоставяно от доставчици на финансови услуги, трябва да се предлага в условия на равнопоставеност, прозрачност и обективност. Трябва да се следи то винаги да отговаря на интересите на потребителите.

Секторът на финансовите услуги трябва, след консултации с представители на потребителите или инвеститорите, да бъде насърчаван да поема инициативи, подпомагащи развитието на финансовото образование и да предоставя своя опит. Все пак, при предоставяне на финансово образование, финансовият сектор трябва да гарантира, че се прави ясно разграничение между общо финансово образование, информация за конкретни продукти и съвети, предоставяни на определено лице по повод на конкретен продукт или услуга. Трябва да се обърне особено внимание на начина, по който наименованието на финансовата институция е изписано върху съответните материали за финансово образование, за да се избегне всяка неяснота.

Принцип 6: Преподавателите по финансовите въпроси трябва да разполагат с ресурси и със съответната подготовка, така че да предоставят с увереност и успех програмите за финансово образование.

Основен въпрос за успешно финансово образование е подготовката на преподавателите, тоест „обучаването на обучаващите“. Това не означава само учители, но също така и социални работници, банкови служители, доброволци и други обучаващи, които трябва да представят програмите по най-подходящия за слушателите начин. Това ще изисква подготовката на необходимите учебни материали и програми за обучение.

Принцип 7: Трябва да се насърчи координирането между заинтересованите лица на национално ниво, с цел да се постигне ясно определяне на ролята на всяко едно от тях, да се улесни обменът на опит и да се рационализират и подредят по степен на важност ресурсите. Международното сътрудничество между доставчиците трябва да се задълбочи за да улесни обмена на най-добри практики.

Националните власти, доставчиците на финансови услуги, групите на потребителите, преподавателите и другите заинтересовани страни трябва да бъдат насърчавани да си сътрудничат при предоставянето на финансово образование. Това би помогнало да се определят по-ясно целите, да се достигне до повече и по-разнородни целеви групи, да се рационализират и подредят по степен на важност ресурсите и да се насърчи обучението чрез практиката. По същия начин, на международно ниво, сътрудничеството и работата в мрежа на заинтересованите страни може да насочи към областите, на които трябва да се обърне по-голямо внимание и да улесни обмена на най-добри практики.

Принцип 8: Предоставящите финансово образование трябва да оценяват редовно и, ако е необходимо, да актуализират ръководените от тях програми, за да ги приведат в съответствие с най-добрите практики в тази област.

Предоставящите финансово образование трябва да предвидят в програмите си системно оценяване на тяхното развитие и степента на достигане на поставените цели. Ако това не е така, те трябва да предвидят възможност за изменение на програмите с цел те да бъдат приведени в съответствие със стандартите на признатите за най-добри в сектора.

Комисията приканва националните администрации, доставчиците на финансови услуги, организациите на потребителите и другите заинтересовани страни да развият национални стратегии за финансово образование с подходящи програми за финансово образование с оглед на горепосочените принципи за него.

6. ПЛАНИРАНИ ИНИЦИАТИВИ И ПРАКТИЧЕСКА ПОМОЩ

Доколкото Комисията смята, че финансовото образование е прерогатив най-вече на държавите-членки, неправителствените организации и доставчиците на финансови услуги, ЕС може да играе значителна роля, оказвайки практическа помощ. Комисията определи като приоритетни следните инициативи:

- **Създаването на мрежа от доставчици на образователни услуги в областта на финансите** — възможността за работа в мрежа и обучение чрез практически опит се поддържа от много заинтересовани страни. За да се доразвие тази възможност, Комисията ще създаде група от експерти в областта на финансовото образование, включваща представители на компетентните органи на държавите-членки (в това число и експерти в образователната сфера), доставчици на финансови услуги, организации на потребителите и други групи, където е приложимо. Целта на тази група ще бъде да се осигури обмен и разпространение на най-добрите практики в областта на финансовото образование; да се помогне на Комисията за разкриване на проблемите, свързани с доставката на тази услуга; да се консултира Комисията по отношение на прилагането на горепосочените принципи; да се следят постиженията и предоставянето на образователната услуга в областта на финансите, както и да се съдейства за оценяване на мерките, предвидени в настоящото съобщение за периода до 2010 г. Покани за заявяване на интерес към тази мрежа ще бъдат отправени в началото на 2008 г.
- **Спонсориране на държавите-членки и заинтересованите лица от частния сектор за организиране на национални/регионални конференции по въпросите на финансовото образование** — по-голямата част от програмите за финансово образование са с местен, регионален или в най-добрия случай национален обхват. Затова е необходимо събитията, организирани за повишаване на обществената информираност и чувствителност да се провеждат във възможно най-голяма близост до целевите групи. Комисията настойчиво приканва държавите-членки и заинтересованите лица от частния сектор да организират такива събития и може да осигури спонсорство и участие на Европейската комисия. Тази ангажираност от страна на Комисията предоставя добра възможност за поддържане или поощряване на стартирането на национални форуми за финансовото образование, за разпространение на най-добрите практики на местно ниво и за насърчаване на съществуващите инициативи. Такива конференции дават допълнителен тласък, осигуряват прозрачност и всеобхватно разглеждане на проблемите, свързани с финансовото образование на необходимото за това ниво.
- **Публикуването онлайн на база данни за програми за финансово образование и изследвания в рамките на ЕС** — Въз основа на резултатите от проучванията, посочени в раздел 3.2, по-горе, Комисията ще изготви база данни онлайн за програми за финансово образование в ЕС. Тази база данни ще предоставя информация за проекти по отношение на географското им местоположение, разглежданите теми, целевата група, както и информация за контакт с доставчиците. Тя ще обедини също така резултатите от изследванията във връзка с финансовото образование и нивата на финансова грамотност в ЕС. Целта на тази база данни е да се улесни набавянето на информация за добрите практики и резултатите от изследванията. Комисията ще направи всичко необходимо, за да гарантира точността на данните. За да се осигури широка обществена информираност за тази база данни, Комисията ще осигури редовна публикация на бюлетин, за представяне на нови или заслужаващи внимание допълнения към горепосочената база данни. Тази онлайн база данни ще бъде на разположение през 2008 г.

- **Разработване на модул за обучение на преподаватели по финансово оgramотяване** — Инициативата Dolceta се оказа много полезна, улеснявайки обучението на възрастни по финансови въпроси. На тази основа, от началото на 2008 г., Комисията ще започне разработването на модул за обучение на преподаватели в областта на финансовото образование. Този проект ще бъде предприет с помощта на педагози и финансови експерти от Европейската университетска мрежа за непрекъснато образование. Този модул на Dolceta ще предоставя на учителите от началните и средни училища готови за използване комплекти, включващи обучение по интернет, с цел те да бъдат насърчавани и подкрепяни за включването на преподаването на финансови въпроси в общите образователни програми на доброволни начала. Всички материали ще бъдат адаптирани към националните култури. След завършването на този модул за обучение на учители, националните екипи за разработка ще участват, при възможност, в дейностите по обучение на преподаватели, за да се рекламират материалите за образование на потребителите и да се насърчават учителите да ги ползват.

7. ПРОСЛЕДЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Това съобщение е част от пакета от мерки относно финансовите услуги на дребно, предвиден в доклада на Комисията „Единен пазар за Европа на 21-ви век“, чиято цел е гражданите на Европа да почувстват в по-голяма степен ползите от интегрирането на финансовия пазар. Комисията ще съсредоточи голяма част от бъдещата си работа във връзка с финансовите услуги на дребно върху увеличаването на способността на потребителите да правят компетентен избор. Усилията за повишаване на финансовата култура ще представляват важна част от тази работа.

Комисията ще продължи да следи развитието на разгледаните в настоящото съобщение разнообразни инициативи, за да се установи дали се постигат горепосочените цели. Освен това, инициативите ще бъдат изцяло преразгледани през 2010 г.